

พจนานุกรมศัพท์

กองสมุดราชการศึกษาธิการ

ล้ามัคคีเภท คำฉันท์

(โดยนัยอันมาในสมุทตวิธาน
อรรถกถา ที่พนิกาย มหาวรรค)

แต่งข้อสุภาษิต

ว่าด้วยโทษแห่งการแตกสามัคคี

นายชิต บุรทัต

เป็นผู้แต่ง

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗

—*~*~*~*

พิมพ์ ๓๐๐๐ ฉบับ

ราคาเล่มละ ๓๘ สตางค์

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม

วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

— ๐๐๐๐๐ —

ฉบับที่ ๓/๒๔๗

วันที่ ๒๗ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

หนังสือ สำนัคดีเกท คำฉันท์ ของ นายชิต บุรทัต
พิมพ์ครั้งที่ ๓ (หนึ่ง) ใน พ.ศ. ๒๔๗๒

กระทรวงธรรมการได้ตรวจเห็นชอบ และอนุญาตให้
ใช้ในโรงเรียนของกระทรวงธรรมการแล้ว ในประเภท
หนังสือ แบบเรียน

(ลงพระนาม) ธานินทร์ มหาอำมาตย์เอก

เสนาบดีกระทรวงธรรมการ

(ใบอนุญาตนี้ จะเพาะคร่าวพิมพ์คราวหนึ่ง ๆ)

ลําคคิเภท คํานันท์

(โดยนัยอันมาในสมังคตวิตาสินี
อรรคกถา ที่สนิกาย มหาจรรค)

แสดงข้อสํานึก
ว่าด้วยโทษแห่งการแตกสามัคคี

นายชิต บุรทัต

เป็นผู้แต่ง

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓

พิมพ์ ๓๐๐๐ ฉบับ

ราคาเล่มละ ๓๔ สตางค์

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม

วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

บัญชีขอฉันท์

๑. กมด ฉันท์	หน้า ๔๒
๒. จิตรปทา ฉันท์	,, ๔๗
๓. ณะบัง	,, ๖, ๓๗, ๕๒
๔. ไตรูก ฉันท์	,, ๓๗
๕. ภูงคประยาต ฉันท์	,, ๒๖
๖. มาณวก ฉันท์	,, ๒๗
๗. มาตินี ฉันท์	,, ๒๕
๘. วสันตคิตก ฉันท์	,, ๓, ๒๐
๙. วงศ์ฐูร ฉันท์	,, ๒๓
๑๐. วิชชุมมาตา ฉันท์	,, ๓๖, ๔๓
๑๑. สัทททุกวิกิพิต ฉันท์	,, ๓, ๔๘
๑๒. สัททรา ฉันท์	,, ๓๒
๑๓. ส่าตินี ฉันท์	,, ๓๓
๑๔. สู่รางคณางค์	,, ๓๕
๑๕. อินทรวิเชียร ฉันท์	,, ๑๔, ๔๕, ๔๘
๑๖. อินทรวงศ์ ฉันท์	,, ๑๘

ข

๑๗. อธิสัง นันท	หน้า ๑๒
๑๘. อุปชาติ นันท	,, ๘
๑๙. อุบัติวิดา นันท	,, ๓๔
๒๐. อุปเนทรวิเชียร นันท	,, ๓๐

ศุภมัสด

๑ สัททูลลวิกิพิต นันท์ ๗

๑๕ พร้อมเบญจางคประดิษฐ์สถิต
กายจิตต์วโจไตร ทวาร

๑ ไหว้คุณองค์พระสุคตอนาวรรณญาณ
ยอดคำสดาจารย์ มุณี

๑ อีกคุณสุนทรธรรมคัมภีรวิधि
พุทธพจน์ประมุขตรี ปิฎก

๑ ทั้งคุณสงฆพิสุทธธิดำสนธิดก
สัมพุทธธาดก นิกร

๑ ขอน้อมคุณพระคเณศวิเศษศีลปชร
เวทางคบวร กวี

๑ เป็นเจ้าแห่งวิทยาวรรณศรี
สุนทรสุวาทิ วิชา

๑ สรวมชีพหัตถประณามณเบองพระบาทมัย
หมายโพธิ์สมภาร พระองค์

- ๑ ดมเด็จพระจักรมหาจุฑาธิปพระมง
กุฎเกล้าพิลลัญจพงศ์ กษัตริย์
- ๑ บานบำเพ็ญพระเถลิงถวัลยอภิมัคย์
ที่หกกดิลกรัษฎ์ ประชา
- ๑ ช่มชื่นมณฑลภูมิพิพัฒน์พิพิธมา
ดุกเพียงพระรามา วตาร
- ๑ จากไวกุณฐประกอบประกาศกิติอุพาร
เลิศมากประมาณคือ พระองค์
- ๑ สรวมศรีไตรรัตนาคุณอดุลม
คตเหตุพิเศษทรง ประสิทธิ์
- ๑ เสริมซึ่งไศศกิสฺสพรบวรจตุรวิ
รอบด้าดูลัมภกั นรินทร์
- ๑ จูงไท้เทียบรชพระชนมคตลศศตวรรษ
ทำนุกพระสุชพรร ณฑ
- ๑ ไตสิ่งสรรพกตั้นนัรณมด
ทินไกลยุดบาท ะของ

สามัคคีเภท คำฉันท์

๓

- ๑ เพียรเพียรในมนะเมื่อละเพื่อพิริยะของ
เจตนาคิดจิตป้อง ประพันธ์
- ๑ สามัคคีภทโทษนิทานคติธรรม
ถ้อยพิสดารอัน แดง
- ๑ เชิงบรรพฉันทะเลบงเซตงพจนะแปลง
บรรจงประดงค์แจจ ประโยชน์
- ๑ บุชาคำสอนพากย์สุภาสิตวิโรจน์
เรึงปรีติปราโมทย์ ประมวญ
- ๑ ไทหนบทบาทผิจะคดาดเพราะผิตินิติจะบวน
โกวิททวี่ควร อภัย ฯ

๑ วสันตติลก ฉันท์ ฯ

- ๑ ไบราณกาถบรมชาติ ดิยรัชชะเกรียงไกร
ท้าวทรงพระนามอภิไช ยอชาติศักดิ์
- ๑ ครองเขตคัมเทศวรเอก อภิเชกประสิทธิ์ภูว
อาณาปวคณดุมบริบู รณบรรพประเพณี
- ๑ แว่นแคว้นมคชนครรา ชกฤฐานะบุรี
สืบราชวงศ์วิริทวี่ ทศธรรมจรรยา

๑ เดี๋ยวหัดม้าหาอุทุมมดา
แผ่เพียงชนกกฤษฎา

๑ โปร่งปรีติปราศอริวิป
เปรมไศศกภาพพิพิษณ

๑ อำพนพระมนทิตพระราชน
อภักตวิกไพจิตรพา

๑ เช่นเดียนชะลออุทิศฐาน
มารังสฤษฏีพิศนนิม

๑ ดำยยอดดอกระยะระยับ
ข้อฟ้าตระการกมลระยัน

๑ บรรัดพิลาศศุภจรูญ
ทางหงส์ผจงพิจิตรงอน

๑ รอบค้ำนครแห่งนาคคุรมุข
กาญจน์แกมมณีนกนไพ

๑ บานัญพระบัญชาจรดัก
เพดานกัฏฐากระประกาย

๑ เฟื่องภาพคดออดคดณัง
มองเห็นดีเด่นประคุม

คุณภาพพระเมตตา
ทรมุขจิตาคน

ภพภูมิณทต
สุขภัทธนา

สุนิชาศน์วโรพาร
หิรภากักพึงชม

นมหาพินาพรหม
ผิจะเทียบก็เทียบทัน

จะระยับสลับพรรณ
จะเยาะยั่วกัมพพร

นภศุภประภัสสร
ดุจกวัณภาดัย

พิศสุกอร่ามได้

ทูลร่ายพร่างพระพรพวย

นฤตักษณินเณดากาย
ระกะดาษประคิษฐ์ดี

กัมมังเมตถ้องดี

ชีวะแม่นกมลครอง

สามัคคีเภท คำฉันท์

๕

๑ ภาพเทพประณมพินิจนั่ง

ครุฑยุคลุขงควิยะผยของ

๑ ถวตถายระบวยระบุงะหนาบ

แผ่เกี้ยวฉกามุขปวัต

๑ ภายไต้เศวตฉัตรรัตน

ตั้งราชอาสนะประเทือง

๑ ห้อยย้อยประทีปอุบะประทีน

อาบอบตรระดบนิจระจร

๑ คันธนาอเนกคณอนงค์

สงรรพางคพรวณพิศประไพ

๑ เรียงรายจรุงรมยบาท

บันพรวคพิทักษ์บทบวร

๑ โดยรอบมหานครเด่น

ห้อมนันทนหัตถ์อริจะราญ

๑ แถวถัมภไตรณะสถ้าง

ชดดูประศูวรบุรี

๑ เรียงบ้อมและบั๊กษะระราย

เฝ้าขงสถิตขวชะมา

นรสิงห์ดำของ

และเผยอชยบัณ

กะแหนะภาพกะหนกพัน

ดิและวางระหว้างเนื่อง

ก็จรัสจรัญเรือง

วรมัญจบรกร

รดกดินก็เอมอร

คฤทพิย์สู่มาดัย

สิริทรงเจริญใจ

กถพิมพ้อปัส

บริจาริกากร

ณนิพัทธเวรวาร

กะดีเนรุปราการ

ก็ระย้อยและท้อหน้

ระยะนางจรัตม์

ณระหว้างพระพา

พิศค้ายก็แน่นหนา

ดุดไบกสะบัดปดา

๑ หอรับจะรับบริพัตร

มุ่งยุทธรย์อมชีวะมลาย

๑ พร้อมพรังพฤษทพหตรณ

อำมาตย์และราชบริวาร

๑ เนืองแน่นชนคัคควา

ชาญคักถมรรณสุรสมร

๑ ความสุขก็แสนบรมสุข

ยลในไพฑูริย์บุบริน

๑ กตางวันอนันต คณนา

กตางคินมहुตสวะประเทือง

๑ บรรดานะถัมธร์นินาท

แซ่โศตสัคคัฒณะฤดี

๑ เมืองท้าวสิเทียบทิพระเด่น

เมืองท้าวแหดะธัมมบุรณไฟ

รณะท้อททัยหมาย

และประดาตมิอาจทาน

พยุหพัทธหารหาญ

อุมิเสวกการ

หนะชาติกฤษ

ชยะเพิกิริปฏิภน

และธนกถันนนิ

ทรรคันจรัญเรือง

นระกตาคระไถเนื่อง

ศุริยัคัพทะคัตตี

พิณพาทย์และเกว

อูระถ้ำละเตียงใจ

ภพระเดอสุราดัย

บุดะมอดประการมาน ฯ

๑ นะบัง ฯ

๑๖ อันอัครปโรหิตาจารย์

นาคเนตย์วเชียวชิน

๑ กตเวทย์โกวิทจิตตจินต์

ปศาดตวรักจบธัมมรพ

พราหมณ์นามวัธสการ

ลำแดงแจ้งคิด

สามัคคีเภท คำฉันท์

๓

๑ เป็นมหาอำมาตย์ราชวัด	ดลใครไปทัน
ไปเทียมไปเทียบเปรียบปาน	
๑ สมนัยหนึ่งจึงผู้ภูมิบาล	ทรงจินตนาการ
จะแผ่อำนาจอาณา	
๑ ให้ราบปรามเพื่อเกื้อปรา	กฏไผ่ไพศา
ดะรัฐจังหวดวัชชี	
๑ หวงพระหฤทัยใครกริ	ชาติพิโยธิ
กระทำประยุทธ์ชิงชัย	
๑ ครั้นทรงดำริศริไป	กลดยับยั้งใน
มนต์มิแนบปรเกรง	
๑ หากหักจักได้ชัยเขวง	ฤาแพ้แดง
พะว้าพะวังดังเด	
๑ ไม่อาจสามารถทุ่มเท	ทำศึกกรวนเร
พระราชหฤทัยไซ้เบา	
๑ ด้วยเหตุพระองค์ทรงเสา	วนศัพท์ด้าเนา
ระเบ็งระบือดิอชา	
๑ ว่ากษัตริย์วัชชีบรรดา	บัดดี้มา
เกษตร์ประเทศทุกองค์	

- ๑ อปวิหานิยธรรมชำระ ทั้งนั้นมั่นคง
มิโกรธมิกร้าวร้าวฉาน
- ๑ เพื่อธรรมดำเนิรเจริญการณ ไซ้เหตุแห่งทานิย์
เจ็ดข้อจะคัดจัดไซ้
- ๑ หนึ่ง. เมื่อมีราชกิจใด ปรึกษากันไป
บ่วายบ่หน่ายชุมนุม
- ๑ สอง. ย่อมพร้อมเด็กพร้อมประชุม พร้อมพรักพรคค
ประกอบณกิจควรทำ
- ๑ สาม. นั้นถ้อมันในดัม มจาวัดจำ
ประพศุคมีดัดดัดแปลง
- ๑ สี่. ใครเป็นใหญ่ได้แจ้ง โอวาทศาสน์แสดง
ก็ยอมถะน้อมบูชา
- ๑ ห้า. นั้นอันบุตรภริยา แห่งใครไปปรา
รทประทุษรู้ซ่มเหง
- ๑ หก. ที่เจ็ดยศคนเกรง มีย่ายาเยง
ก็เช้นกับวงศ์วงศ์
- ๑ เจ็ด. พระอรหันต์อันมี ในรัฐวิรัช
ก็คุ้มก็ครองบ่องกัน

สามัคคีเภท คำฉันท์

๕

๑ ตัปตพิชณิตคตินิรันตร	สามัคคีธรรม
ณราชันวิศิษฐ์ดิจณวี	
๑ อชาตคัศตรภูมิ	ลำดับสรรพคดี
คิงนกกครนควรามขาม	
๑ คึกใหญ่ใครจะพยายาม	รบเร้าเอาตาม
กำลังกัณฑ์กัณฑ์หนา	
๑ จำจกหักด้วยปัญญา	รอก่อนผ่อนหา
อุบายทำลายมฤตความ	

๖

๑ อุปชาติ ฉันท ๗

๑ บรมกษัตริย์ปรา	รภการะปราบปราม
กับวงศ์การพราหมณ์	พฤตมิเอกอาจารย์
๑ ปรีक्षाอุบายดำ	วิกระทำไฉนการ
จะถ่มนิยมภาร	ชุระปรารภนาเรา
๑ ต้มคัคคีธมานมิตร	คณะดิจณวีเขา
มันคงคิดจะเอา	ชนะด้วยประการใด
๑ ทำนวงศ์การผู้	ทิวศครุนดาตใน
อุบายกระหนังไป	ก็ประจักษ์กระจ่างจันต์

๑ ด้นองเด่นขลุ่ย

แต่ของคณมินทร์

๑ ตกถลงและทรงนัด

ตริเพื่อเผด็จมู

๑ ส้มัยเสด็จว่า

เสนาธิปัต

๑ โดยศักดิ์ฐานัน

ณท้องพระโรงทอง

๑ สดับปกาสติ

จึงราชธมมาร

๑ เราคิดจะไกรยก

ประชุมประชิดชัย

๑ ฉะนัแห่งเสนา

คือใครจะใคร่มี

๑ ฝ่ายพราหมณ์ก็กราบทูล

นยาริบายไซ

๑ พระราชปรารม

ขของคณบา

กตมุตยบุตระมิต

ขอชาติคัศรุ

ณะกะวัธการคร

ถลัมคัรไมตรี

ชุรวาชากร

มุขพรรคคอมาศย์ผอง

ตระชั้นอนันคัณอง

ขณะเฝ้าพระภูบา

ระบุกิจจโรงการ

พจนารถประภาสไป

พยุห์พดสกลไกร

รณวัฐฐวัช

ปติฐานมนคร

พจะค่านประการโร

อติศุรย์ณทันโต

วจนัตถะทัตทาน

ภนิยมมิควรการณ

พิเคราะห์ถ่องณทางดี

สามัคคีเภท คำฉันท์

๑๑

๑ ขื่อที่จะกรัฐา
กษัตริย์ณวัชชี

๑ มีแผนกมิตินพา
ไปได้ระตวกดาบ

๑ พวกลิจฉณวัชชี
ระองค์ระองค์มี

๑ ชนังดีสามารถ
ความยุทขยรรยง

๑ เราน้อยจะย่อยยับ
กระนั้นแหละแน่ใน

๑ และอีกประการเล่า
แค้นพาดระวานรอน

๑ เป็นก่อนกระนั้นชอบ
มีมคคเฮา

๑ และโตกจะตั้งวงดา
นงเจคนาดำ

๑ ฉะ^๕นพระจุ่งปรา
แบ่งกต้อมถนอมเกลา

พลไกรจะไปได้

ชนบทบสัสมหมาย

กยะย้าพระองค์ท่าย

และจะแพ้เพราะไพร่

คิยรัฏฐวัชชี

มิตรพันธมิตรนั้นคง

พลอาจกระทำดัง

มิระยอมมิเยงไคร

พลทัพปราชัย

มนะข้าพยากรณ์

ฉิจะเขาคะนั่งคตอน

ทุจริตผจญเรา

ทุษะตอบก็ทำเนา

ชุระเห็นบเป็นชรรมี

ทะคิว่าพระองค์จำ

วิวิรุชประทุษฐ์เขา

รภถา^๕ระเพื่อเนา

มิตรภาพส่งบงาม ๗

๑ อธิสัง ฉันท ๗

- ๒๐ ภูมดินทรัดดับอุปายะตาม
 ฦวาทะวิธัสการพราหม ฦมบังอาจ
- ๑ เกินประมาณเพราะการละเมิดประมาท
 บควรจะจัดบรมราช วโรงการ
- ๑ ท้าวที่ทรงแต่งตั้งพระองค์ชปาน
 ประหนึ่งพระราชหทัยอุดาต พิโรชจึง
- ๑ ฦนพระกายกระที่บพระบาทและอึง
 พระศัพทตั้งหนาทะพึง ดยของภัย
- ๑ เชออุเหม่นะมิ่งชี้ข้างกระไร
 ทูทาส์ถุดฉนไนณ ก็มาเป็น
- ๑ คักบถึงและมิ่งกัยงมิเห็น
 ฦนน้อยจะมากจะยากจะเย็น ประการใด
- ๑ ขวดฉดาดและคาคแถดงเพราะใจ
 ขยาดขย่นมิทันอะไร ก็หมิ่นกู
- ๑ กถกะการะหวาดฉมิ่งชน
 บห่อนจะเห็นชววัชวิป ลิดถ่าถอย
- ๑ พ่ายเพราะภัยพระศัพทและกถวัจจะพลอย
 พินาศพิพิตประคิษฐ์ประคอย ประเด็นขัด

สามัคคีเภท คำฉันท์

๑๓

- ๑ กุก์เอกอุตมบรมกษัตริย์
 วิจารณ์ถนบควรจะหัต จะทานคำ
- ๑ นี้นะเห็นเพราะเป็นอมาตย์กระทำ
 พระราชการมานำ ดมัยนาน
- ๑ ใช้กระนั้นละไซ้จะให้ประหาร
 ชีวิตม์แต่หัวจะเลียบประจาน ณทันที่
- ๑ นาคราภิบาลสภาบดี
 และราชบุรุษแนะเฮี้ยจรวี จะรอไย
- ๑ นุดกระชากกด้อปรี๊ยะเถอะไป
 บพักจะต้องกรุณย์อะไร กระคนคด
- ๑ ลงพระราชอาชญาณบท
 พระอัยการพิพากษักฎ และโกนผม
- ๑ ได้มิให้สถิตณคามนิคม
 นครมหาดีมานิยม บุรีไต่
- ๑ มั่นสมัครสวามิภักติใน
 อมิตรวจินวีก์ไป บห้ามกัน
- ๑ เสร็จประกาศพระราชฐรรพ
 เสด็จนิวัตต์สุธาภิรมย์ มหาคาร

๑ อินทรวีเชียร ฉันท์ ๗

๑๑ ควรเพื่อจะสมเพช
ด้วยท่านพฤตมาจารย์

๑๒ โดยเต็มกตัญญู
ใหญ่ยิ่งและยากอัน

๑๓ ยินดีนิยมนเพื่อ
ยอมรับทุเรศผล

๑๔ ไปเห็นกระเจ็บแสบ
มอบสัตย์สมรรทหมาย

๑๕ หวังแผนณแผ่นดิน
เกือกกิจดังฤทธิไป

๑๖ ยากที่จะมีใคร
กัดฟันบัพพันเพื่อน

๑๗ พวกราชมัตถ์โดย
สุดหัตถะแห่งเขา

๑๘ บงเหนือ^๕ก^๔เหนือ^๕เด่น
ทั่วร่างและทั้งตัว

๑๙ แด่หลังละตามโต
เพ่งผาดอนาถใจ

ภยเวทนาการ

พระกระทบประสพพิณท์

กตเวทิตาครัน

นระอื่นจะอาจทน

สละ^๕เนื้อและเดือตคน

ชรการณัพพานกาย

ชีวะแทบจะทำตาย

มนะมันมิหวั่นไหว

ผิกวิตสะดวกใจ

บมิเจียงตระเมียงเหมือน

หฤทัยประทักซ์เหมือน

สคิอดสะกดเขา

พดโบยมิใช่เบา

ขณะหวดดีฟังกดัว

พิศเด่นดั่งรวิวั

กัระวิกระวิงไหว

หิตะโอ้เถอะหลังไป

ระกะว้อยเพราะรอยหวาย

๑ เนื่องนับอเนกแนว

เขียนครบสยบกาย

๑ หมู่ญาติอมาตย์มิต

ตั้งเวรณเหตุสา

๑ สุดที่จะกลั่นโท

ถ้วนหน้ามีว่าใคร

๑ แก้วไขและได้คั้น

จิงราชบุรุษกล

๑ เต็มดั่งสระผมเผ้า

เป็นเยี่ยงประหยัดกตัว

๑ เสร็จอาชญาทัณฑ์

บัพพานัยกรรม

๑ แน่นหนามหาชน

แค้นสุดจะส่งสาร

๑ บางคนกมดอ่อน

บางพวกพิสัยฉนั้น

๑ บางเหล่าก็เป็นกลาง

บางหมู่กรุณย์มี

ระยะแถวตลอดตาย

ดีระพับพระกับคา

รตน์ทและเสนา

หระถ้วนสดดใจ

มนโสภกอดัย

ขณะเห็นบเว้นคน

ดดีพื้นประทั้งคน

บกกรรมก็โกนหัว

ดีริเบดำประจานตัว

ฉิมะดักจะหลาบจำ

กิจพจน์ประกาศทำ

ดุจราชโองการ

ขณะยดทิจาจารย์

ดรงค์พิทประดำฉนั้น

อุระฉอนพิไรพรณน

กฤษะเกดัยคักก็เลียดดี

พิเคราะห์ข้างพิจารณาดี

ฉนทัยก็ให้ของ

๑ พราหมณ์วิธัสการเส

ทำทางดะอย่างผอง

๑ ปดงอาตมน์นิราสรา

สู่เทศสถานไกล

กตเล่ห์และทำนอง

นระสันปดงดัย

ชคฤห์ฐานะมุ่งไป

บุรุษวิวัชชี

๗

๑ วิชชุมมลา คำฉันท์ ๗

๑ แรมทางกลางเถื่อน

หนึ่งไถ่กุด

หลายวันถนถ่วง

นามเวสาลี

๑ ผูกไม้ตรีจิตต์

กับหมู่ชาวเมือง

เถาเรืองเคื่องชุ่น

จำเป็นมาใน

๑ เขาแค้นต้มเพช

แห่งเอกอาจารย์

ภายนอกบอกแผด

เห็นเหตุต้มผด

ห่างเพือนหาผู้

เห็นใครไปมี

เมืองหลวงธานี

ดุ่มเตาเข้าไป

เชิงชิตชอบเชื่อง

ฉันทอชฌาตย์

ว่าวุ่นวายใจ

ด้าวต่างแดนตน

ตั้งเกิดอาการ

ทำทุกขทน

แน่แท้ทุกพด

ให้พักอาศัย

สามัคคีเภท คำฉันท์

๑๓

๑ ข้างคราวกล่าวกัน

ดื้อด้ากำจาย

มนตร์กราบทูต

แต่องค์ท้าวไท

๑ ทรงทราบข่าวล้าสน์

สัญญาอาณัติ

ทุกไพร่ราชา

เชิญชุมนุมมี

๑ แน่นเนื่องเนื่องนับ

ทันใดราชผู้

เอ๋ยฮารัมภพจน์

๕ ข้างแจจกปรา

๑ พราหมณ์หนึ่งซึ่งเขา

พอกบัจจามิตร

ต้องราชอาชญา

จำได้ให้ไป

๕ ข้อพด้นแพร่หลาย

จนแจ้งทั่วไป

เค้ามุตฐานไซ

แหล่งหล้าดิจณวิ

โดยราชดำรัส

ทุมฆาตเกรวี

อาณาวชิษฐ์

การตริกรปรีกษา

ดำดืบโดยหมู่

เป็นใหญ่ในสภา

ตามบทมีมา

รภกันฉินไต

เป็นเปาโรหิต

มาครเขตต์ไกร

หนึ่มาอาศัย

๕ ฤาธิ์เบี่ยงดู

๑ พร้อมตกตงเป็น
บ้านเมืองของมัน
กับรัฐวิชัย
คิดมาดคาตม

๑ เพื่อส่อได้ศึก
หากเห็นแยบคาย
ไถ่มันทันที
ยากหยั่งยังปน

๑ รอไว้ให้หา
ถ้อยทำพาที
สุดแท้แต่การณ
ควรทางอย่างไร

ความเห็นเตี้ยกัน

นชัคคัศรุ

แม่ มัแตมค

ดาร์มัททำกต

ถ้าดีกสนชัศาย

ผิดแยกแผกยด

แต่นี้เนื่องณน

ไปข้างต่งสย

เข้ามาถ้ามั

เท็จจริงต่งโค

ตามฐานเป็นไป

บัญชาคราหลัง

๗

๑ อินทรวงศ์ ฉันท์ ๗

๑ ราชาประชุมคำ
คำวิสต์ระบัตยง

๑ ให้ราชภักุโป
หาพราหมณัชราอัน

๑ เขาพถันจรัตรุด
ดีคนาภิชาจา

วิกระทำประการต่ง

วจนัตถ์ปวัตติพถัน

วิธะไปชมัชมัน

บุระเนรเทศะมา

จรคจุประกาศ์ประกา

รยะสู่พระราชฐาน

๑ จึ่งดิจฉวีรา
เริ่มราชโองการ

๑ เยี้ยไตไฉนตุ
ข้อใหญ่อะไรมี

๑ จึ่งทาดอดักฟ้อง
หลังไถ่สรอยหวาย

๑ ค้องทัณฑทัฬห
พรากพันชวงศ์วาน

๑ มาอยู่ณเมืองเรา
ฤาไกร์ยากหมาย

๑ อันราชอชาตลัก
ต่างเราจะเอากู

๑ หดากเหลื่อจะเชื่อจิตต์
เมตดาแะเค็มปลง

๑ หนักข้างระคางอยู่
ภายหลังก็ตั้งครอง

ชัฏภาบตีประชาน
นยบุญฉนี้ยัคดี

กระครุชด่วงกดี
ทุระเหตุจะเลี้ยจะหาชน

ชรว้องระคนระคาย
คณนาอนันต์ประมาณ

ชนิย์มากไก่อตถาน
บุตฺรทาวรมิตรสหาย

จะเล้าเอารหัสอุบาย
อนุมานะครันนะครุ

คุณวัฐฐุมคหวิป
มิณกันแะกันประดังค์

ผิจะคิดประหวั่นพะวง
จิต๒จักประคัมประคอง

บมิรู้จะรับจะรอง
ตริฏเว็นระวงัระแวง

๑ ฝ่ายวิสัยการคร
ให้เชื่อและแข็งแรง

กัมมชระทอดแดง
อภิยาจณ์ประกาศขยาย ฯ

๑ วสันตติลก ฉันท ฯ

๑ ข้าแต่พระจอมจุฬมกุฏ
ปรากฏพระยศระบุนบาย

๑ เมตตาทยาตุศุภกรรม
ธรรมเจริญเจริญพระคุณสุน

๑ เปரியบปานมหรณพนที่
ร่อนกายกระหายอุทกยาม

๑ เอิบอิมกระหิ้มหทยะครา
ยังอุณหมุญจะและเป็น

๑ อันข้าพระองค์กษณะ
ยิ่งกว่าและหามนุษไหน

๑ ใครเปิดองประเทืองประนุทุกทุก ภัยมุขประมวญด
ไว้ญาติและชาตมิตรสถ

บริสุทธิกำจาย

กิติ^๓ เบิกระบือบุญ

อุปถัมภการุณย์

ทพุนพิบุดงาม

ทะนุที่ประทั้งความ

นระซึ่งประสพเห็น

กระอุผ่าวกก็อ่อนเย็น

สุข^๕ขบคิดใจ

ภยะมีจะร่อนใด

จะเส่มอเส่มือนคน

นฤผู้จะตุตาย

๑ โดยเดี้ยวเพราะอาตุณแด
ที่ซึ่งจะพึงสัณณะหมาย

๑ ทราบข่าวขจรพระกิติ ๕๔ บา

เอกอัครกษัตริย์สัสมเพญ

๑ หวังเพื่อพระพิงบพิตรพึง

มอภายถวายเป็นชีวิตปราณ

๑ คิดไว้มิได้ประคองเจตน์

ขึ้นทำก็เท่ากระจะนิยม

๑ ขึ้นชื่อกระฉ่อนบุรุษกัก

คิดคดกบฏประทุษฏ

๑ จำเป็นเพราะเหตุนี้จะทมนัดย

พ้องราชภัยเพราะทรวด

๑ เหตุเดิมก็โดยบรมรา

ปรีกษาจะช้ายคตม

๑ จักยาตรพยุห์พหตุท

เขตแดนพระองค์นิยมนี้

และก็แก่ชรากาย

อนสุรบห์อนเห็น

รมิว่าพระองค์เป็น

กรณามหาศาล

อภิโพธิ์สมภาร

นิจกาดะปรารมภ์

ณะเพราะเหตุพบเห็นสม

คติพิณิจตุ

ขละอักษกคณัญ

วประเทศไผ่ทนต์

บมีน้ำจะรับผด

๕๕ ดุจนคะนังค

ขอชาดคัศตร

ดิग्มุขและมนคร

ขประทุฏฐะยัย

รประโยชน์พยายาม

๑ ข้ำบาทบงจจิตต์ อดิษฐ์

จริงอ้างกระจำงพจนะตาม

๑ วัชชีบวรนครสัตว์

วิพลสถิตพิริยแรง

๑ มาคชไมทรวุณิก

ทั้งต้นจะดู่สมรราญ

๑ ดังอินทโคปกะฉว

หิงห้อยลีแข่งสุริยไชน

๑ เห็นน้ำจะหายนะก็ขัด

บัตตลบดินทรชดาต

๑ ลงราชทัณฑ์พิชทา

ไปควรเฉดยนยะถลาง

๑ กราบทูลประมุขตบประมุข

ความจริงบแต่งกตประเด็น

๑ ที่ดับระงับทูลตม่อน

นอกจากพระองค์อดิษฐ์

๑ มุ่งมาก็หมายกมดมี

ครองชีวะสืบสุขพิสัย

พิเคราะห์ขัดถนัดความ

อธิบายระบิตแจ

พระจะขันจะเข้มแข็ง

รณการกล้าหาญ

พลจะอ่อนนขำนาน

วิปยุ่นในไพร

มูหะผ่านกองไฟ

จะมีน้ำชีวาตม

พลันตะทัดทาน

พระพิโรธดำแดง

รณการร้ายแรง

เพราะพระองค์ก็ทรงเห็น

ระบุดันตอดเป็น

นิรลภาวะพาที่

กับห่อนจะเห็นมี

คตเมตคคุณมัย

สรณียะเป็นไป

อนุสนธิอาตม

๑ แม่นปองสนองวรคุณา

รับราชกิจธุระนิวัน

๑ สดุดแต่จะทรงพระกรุณา

ผู้ถึงอภัพพุทธาน

ชิมหาการุณย์ครัน

ตรตราบส่ายภาด

ทะนุข้าพระบาทมาตย์

เสาะอุสาหะ^๖มาถึง

๑ วังสัจจ นันท์ ๗

๑๒ ประชุมกษัตริย์รา

คะเนนทุกขรัง

๑ ประกอบระกำพา

มิใช่จะแอบอิง

๑ และทุกพระองค์ใน

ก็เชื่อนแยบคาย

๑ ตระมัดขรับตั้ง

ละด้นก็ควรความ

๑ อชาตศัตรู

มิควรจะมีใจ

๑ และเหตุก็เท่านั้น

ระงับพิโรธขอ

ชดสาดดับกระหนิง

อุระอศักดิ์ประวัติประวิง

หิระกายะน่าจะจริง

กตอการะทำอุบาย

คณะไปฉงนฉงาย

คุรุวิธัสการพราหมณ์

ฉิวงะดังฉฉินยาม

และมิร้ายมิแรงอะไร

จุพภูมิมครไผท

กฤษะเกรยวกระนั้นดีหนอ

ฉิจะฉินจะฉฉอนพะนอ

พิเคราะห์เห็นเป็นกระไร

๖ อุสาหะ คือ อุสสาหะ หรือ อุตสาหะ

◎ เถอะเราก็อื้นดู
 เพราะที่ขมใจ
 ◎ พระพ้องพระอาชญา
 มีหนานินเทตการ
 ◎ จะรับและเดียงท่าน
 ก็จงตะเวนมอด
 ◎ ประจักษ์ชนบช้า
 ทชงคะน้อมอัญ
 ◎ และมิพระปจฺญา
 นตของพระคุณภ
 ◎ เต้กัยรณฐานัน
 ประกอบและเกอภูต
 ◎ ทวิชแถดงไท
 ต่กิตนकररा
 ◎ นิยมอมาคย์ฐา
 พินิทขาร
 ◎ กษัตริย์เกษศร์ดิจ
 ต่กาปนาฐาน

ทิชครูและเศร้าหทัย
 สู่จริตวินิจวิจารณ์
 บมีน้ำจะเป็นจะปาน
 ทวิวิธตถันตะทอน
 อุปการณฐานะควร
 มตโทษประพฤติสุขรม
 ชุรราชกิจจสรวพ
 ชติเช่นจะขึ้นจะชู
 นยะวาก็กาละคร
 ชรวรับพระราชช
 ตระชั้นอะไรจะปุน
 ตุจเบองบุราณะมา
 กิจในสมัยนครา
 ชคฤห์คักคิชาตต์
 นะพิจารณาคดี
 คุดกิจพิพากษการ
 นวิติทษพระราชทาน
 ยศะเทิดชูโรปถัมภ

สามัคคีเภท คำฉันท์

๒๕

๑ แดงเห็นเพราะเป็นครุ	ดูมิรู้พิชา ^๗ และข้า
นิสิดปศาสตร์ดรัคัม	ภีรเพทพิเศษพิศาด
๑ ประสัทธิธิดำแหน่ง	คุรุแห่งพระราชกุมาร
นิพัทธเออาภาว	อนุสิฏฐวิทยา ๗

๑ มาลินี ฉันท์ ๗

๑ ^๕ กษณะทวิษะรับฐา	นันดรและทิดา
จกาจารย์	
๑ นีรอดสะประกอบภาว	พิริโยพา
และเต็มใจ	
๑ จะพินิจยะ ^๘ คดีไท	เที่ยงณบทใน
พระธรรมนุญ	
๑ ณะมนะอคคิตีคฺคฺนัย	ยุกติบาฐบุรณ
ณคคของธรรม	
๑ ถุสุมยะจะแนะนำพรรค์	ราชกุมารธรรพ์
ชพรำสอน	

๗ พิชา คือ พิชา หรือ วิชา

๘ พินิจยะ คือ พินิจณะ

- ๑ หฤทยปรีชาทร วิชากร
ก็โดยดี
- ๑ เพราะตริจะทะนุถนอมปรี ตามิให้ม
ระวางใด
- ๑ ผิจะจะวิรุระแกลงใน ราชหทัยไท
ขจิตจันวี
- ๑ เพราะปกรณวิชัย เด่ระดับนี้
ระดังสัย
- ๑ คณะชัตติยะ^{๑๐}แตะใครใคร ต่างก็ไว้ใจ
ทิจาจารย์

๗

๑ ภูซงคประยาต ฉันทน์ ๗

- ๑ ทิซงคชาติฉิตถายถ คะเนกคณังการ
กษัตริย์ฉิตจันวีวาร ระวังเหือตระวงหาย
- ๑ เหมาะแก่การฉะแสงฉัน ปวัคฉัญจโนบาย
มถ้างเหคุพิเนทถาย ฉมคคฉนฉัสโมสร

๕ วิชากร คือ วิชากร

๑๐ ชัตติยะ คือ ชัตติยะ

๑ ณวันหนึ่งตฤงกา
กุมารดิจณวีร
๑ ตระบัดวิธสังการมา
ชแถ้งเชิญกุมารฉันท์
๑ ลูกของหับรโหฐาน
มีลดับอะไรใน
๑ จะถูกผิดกระไรอยู่
แถคุ โคก็จุงมา
๑ กุมารดิจณวีรชติย
กติกชนกระทำคือ
๑ ก็เท่านั้นชเชิญให้
ประสิทธิ์ศิลป์ประคำฉันท์
๑ อรุตดิจณวีร
แถต่างซักกุมารรา
๑ พระอาจารย์ดีเรียกไป
อะไรเชอเสนตาม
๑ กุมารนั้นฉันของดา
เนตยพจนักระครุเส้า

ตะคึกษาพิชากร^{๑๑}
เล็ดจพร้อมประชุมกัน
สถานราชะเวียนพตัน
สนิทหนึ่งพระองค์ไป
ก็ถามการณทันใด
กถาที่ชปจนา
มนุษย์ผู้กระทำนา
ประเทียบไถมิใช่หรือ
ก็รับอรรถะขออ้อ
ประดจคำพระอาจารย์
นิวัตต์ในมิช้านาน
สมัยเด็กดูเวลา
พระชวนกันเล็ดจมา
ชะองค์นั้นจะเอาความ
ณข้างในชได้ถาม
วจัศติยกะด้าเรา
ระวากย์วาทะตามเถา
วภาพโดยคตัมมา

^{๑๑} พิชกร คือ พิชชากร หรือ วิชชากร

- ๑ กุมารอื่นก็สงสัย
 สหายราชชพรรณนา
 ๑ ในนเดยพระครูเรา
 เตอะเหตวนักละต้วนนี้
 ๑ เกอะถึงถ้าจะจริงแม่
 ดีชวนเข้าณข้างใน
 ๑ ชะรอยว่าทิจาจารย์
 รหัดเหตุประเภทเห็น
 ๑ และท่านมามุสาวาท
 พัจจริงพยายาม
 ๑ กุมารราชมิตรของ
 พิโรธกาจวิอาทการณ
 ๑ พิพิชพันธ์ไมตรี
 ๑ ะองค์นนักพัฒน์เปต็อง

มิเชื่อในพระวาจา
 และต่างองค์ก็พาที
 จะพูดเบต่าประโยชน์
 รผลเห็นบเป็นไป
 ขพูดแท้ก็ทำไม
 จะถามนอกบยากเย็น
 ขคิดอ่านกะท่านเป็น
 ตะแนชัตถนัตถความ
 มิกถ้าอาจจะบอกตาม
 โถดแสงรังแกองสาร
 ก็สอดคด้องและแคงตา
 ๑ บัดขึ้นเพราะขึ้นเคื่อง
 ๑ ประตามันวันตรเื่อง
 ๑ มลายปตาตพินาศปดง

๑ มาณวก ฉันท์ ข

๑ ล่วงดูประมาณ
 ๑ หนึ่งณนิยมน
 ๑ เมื่ออนุสติฐ
 ๑ เชิญวรองค์

๑ กาดอนุกรม
 ๑ ท่านทวิสงค์
 ๑ วิทยะยง
 ๑ เอกกุมาร

๑ เอรอจตาม

โดยณะเพาะใน

จึงพฤตนิถาม

ขอขประทาน

๑ ขยาคิและหตุ

เขอนะเส่วย

ในทินะนี้

พอหฤทัย

๑ ราชกรัเก่า

ตามบริโภค

วาทะประเทือง

ชากมยัง

๑ เสรีจอนุศำถัน

ถิจฉวิหมต

ถามนยะมาน

จายปรา

พราหมณะไป

ห้องรหฺฐาน^{๑๒}

ความพิสดาร

โทษะและไซ

ครุจะเนลย

ภักคกะอะไร

ตี่ฤไฉน

ยังละกรรมัง

เค้านประโยค

แต่ัวชนะหลัง

เรื่องดีประทั้ง

ลิกขสภา

ราชอรุส

ต่าง ชกัมา

ท่านพฤตนิอา

รพกะกระไร

^{๑๒} ฐาน คือ รโหฐาน

๑ เชือกก็ถ่วง
ความตะเพาะด้วน
ต่างบมิเชือก
จึงผลใน

๑ ชุ่มมนะเคื่อง
เช่นกะกุมาร
เด็กสตะแยก
เกตุยวณิยม

แจ้งระบุมวด
จริงหญทัย
เมื่อศรีโฉน
เหตุบมิส้ม
เรื่องนฤสาร
ก่อนก็ระคม
แตกคณะกตม
คบคฺจุเดิม ฯ

๑ อปันทรวิเชียร คำฉันท์ ๗

๑ ทิซงค์เงาะจงค์เจนน
กระหน่ำตะข่าเดิม

๑ ตะกรังระหว่งครา
เหมาะทำทิจาจารย์

๑ บท่อนจะมีสา
กระหน่นเต็มอนัย

๑ ตะม้างก็พูดว่า
ยุบตระบิตความ

๑ ตะเมิตติเคียนท่าน
รพัตร์ทถิททภา

กตท์เหตุยงเดรัม
นฤพัทธะก่อการณ์
ทินวาระนานนาน
ชก็เชิญเดด็จไป
ระฤหาประโยชน์ใด
เตาะแด่คงชแด่รังถาม
น่ะน่ะข้าสดับตาม
พจะแจ้งกระจายมา
ก็เพราะท่านดีแด่นสา
วตะตุตจะขัดสน

สามัคคีเภท คำฉันท์

๓๑

๑ จะแน้มแน่เหลือ

ณที่บ่มคน

๑ แะบ้างก็กล่าว

เพราะทราบคติตาม

๑ ตินินเยะหมิ่นท่าน

ระพันพิภพกา

๑ จะจริงมิจริงเหลือ

ฉิชอบดำเคิญ

๑ กุมารองค์เล่า

กระทำพระครูถาม

๑ ก็คำมิดวรการณ

ชชักเล่าสืบใคร

๑ ทวิชแถลงว่า

ยุบดกะตุกาต

๑ กุมารพระองค์นั้น

ก็เชื่อนคำของ

๑ พิโรชกุมารองค์

ยุครเพราะเอาความ

พิเคราะห์เชื่อเพราะยากยด

ชก็ควรขยายความ

นะแน่ข้าจะขอถาม

วจะดีหรือมีมา

ก็เพราะท่านดีแต่ด่า

ยะพิถักประหลาดเป็น

มนะเชื่อเพราะไม่เห็น

ชก็ควรขยายความ

วนะเค้าคดีตาม

นยะสุดจะสงสัย

ครูท่านจะถามไย

ระบุแจ้งกะอาจารย์

พระกุมารโน้นขาน

ฉะเพาะอยู่กันสอง

ชมิทันจะไต่รถของ

วุฒิกุระจะดูความ

เหมาะเจาะจงพยายาม

บมิดีประเดตน

๑ ก็พ้อแต่ละค่อพิช

ฤโทสละสืบสัน

๑ และฝ่ายกุมารผู้

ก็แห่งประตารา

๑ พระราชบุตรดิจ

ณกันและกันเหิน

๑ ทะนงชนกตน

ก็หาญกระเหิมฮือ

ทูลทูลฐิमानจน

ธิพิพาทเต็มอมา

ทิตชครุมิเรียกหา

ชกุมารทิตชงค์เชิญ

ณฉิมิตรจิตต์เมิน

คณะห่างก็ต่างถือ

วุฒิตันเถถึงถือ

มณะฮักบั่นกขาม ฯ

๑ สัทธรา ฉันทน์ ฯ

๒๓ ถ้าดับนั้นวัดสการพราหมณ์

๑ แต่งอุบายงาม

๑ ปวงโฮรสถิจฉวีดำ

คัญประคุดคำ

๑ ไม่เหตือเคยสักระองค์อัน

ชาดสัมครพนธ์

๑ ค่างองค์นำความมิงามทูล

แห่งชโดยมุต

๑ แดกร้าวกว่าวร้ายก็บายปาม

ที่ตะน้อยตาม

ชกัญศิษยะตาม

ฉงนง่า

วิณวิรุชะก็ดำ

ชเสกสัน

มิตะบียสัหฉันท

ก็อาตุร

พระชนกอดิศูริย์

ปวดีคความ

ถูกรมิตรตาม

ณเหตุผล

สามัคคีเภท คำฉันท์

๓๓

๑ ที่เชื้อพ้องนัยตนนัยตน	นฤวิเคราะห์เสาะสน
สืบจะหม่อมมด	เพราะหมายใด
๑ แท้ทั้งท่านวิสัยสการใน	กษณะตรีเหมาะใน
เสริมเสมอไป	สละวาทาย
๑ หลายอย่างต่างกตชชวนชวาย	พจนะยุปริยาย
วิญญโนบาย	บเว้นครา
๑ ครันถ่วงสามปีประมาณมา	คณชัตติยะ ^{๑๓} ประดา
ถิณฉวีรา	ชะทั้งหลาย
๑ สามัคคีธรรมะทำลาย	มิตรภิกษณะกระจาย
สรวพะเล่หอมหายน	ก็เ็นไป
๑ ต่างองค์ทรงแคลงระแวงใน	พระหฤทยวิสัย
ผู้พิโรชใจ	ระวังกัน

๗

๑ สาลินี ฉันท ๗

๑๑ พรหมณครูรูตั้งเกด	ตระหนักเหตุณัดครัน
ราชาวิชชัตถรว	พระจักลัพินาศล่ม

๑๓ ขัตติยะ คือ ขัตติยะ

- ๑ ยินดีบัณฑิตกิจ
เริ่มมาด้วยปรารภกรม
๑ ให้ดองตักดองนัค
เชิญซึ่งด้าด้ากต
๑ วัชชีภมมีผอง
ทุกไท้ไปเหาภาร
๑ ต่างทรงรับสั่งว่า
เราใช้เป็นใหญ่ใจ
๑ ท่านใดที่เป็นใหญ่
พอใจใครในการ
๑ ปรีกษาหาหรือกัน
จักเรียกชุมนุมเรา
๑ รับสั่งผดักไธสง
ไปได้ไปดั่งเคย

จะสัมฤทธิ์ชมนามณ
และอุตสาหะแห่งคน
ประชุมชาติคิยมณฑล
กษัตริย์ผู้สถาการ
ลำดับ กตองกระหิม ขาน
ณกิจเพื่อเสด็จไป
จะเรียกหาประชุมโย
ก็ขดาดกตักดองนัค
และกตักโครมิเปียบพาน
ประชุมชอบก็เชิญเขา
ในนั้นก็ทำเนา
บดเห็นประโยชน์โดย
และทุกองค์รพิกเฉย
สมัครเข้าสมาคม ฯ

๑ อุบัติฐิตา ฉันท์ ๗

- ๑ เห็นเชิงพิเคราะห์ของ
พราหมณ์เวทะอุดม
๑ ให้วัดถนชน
กราบทูลนฤบาท

ขณะคตองประสพสม
ชกถอบถดงการณ
คมะตดประเทศฐาน
อภิเษามคชไกร

- ๑ ยินดีบัณฑิตกิจ
เริ่มมาด้วยปรากฏกรม
- ๑ ให้ตองตักถองนัด
เชิญซึ่งต่ำต่ำกต
- ๑ วัชชัมมฉอง
ทุกไท้ไบเออาการ
- ๑ ต่างทรงรับสั่งว่า
เราใช่เป็นใหญ่ใจ
- ๑ ท่านใดที่เป็นใหญ่
พอใจใครในการ
- ๑ ปรีกษาหาหรือกัน
จักเรียกชุมนุมเรา
- ๑ รับสั่งผลัดไต่สั่ง
ไบได้ไปตั้งเคย

จะล้มฤทธิมนารมณ
และอุคสาหะแห่งตน
ประชุมชัตติยัมณฑ
กษัตริย์ผู้สถาการ
ลำดับ กตองกระหิม ขาน
ณกิจเพื่อเสด็จไป
จะเรียกหาประชุมโย
ก็ขลาดกถวบกถาหาญ
และกล้าใครมิเปรียบปาน
ประชุมชอบก็เชิญเขา
โฉนนั้นก็ทำเนา
บดเห็นประโยชน์โดย
และทุกองค์พิศเฉย
ล้มครเข้าล้มมาคม ฯ

๑ อุบัติฐิตา ฉันท์ ฯ

- ๑ เห็นเชิงพิเคราะห์ของ
พราหมณ์เวทะอุดม
- ๑ ให้วัดถน
กราบทูลนฤบาท

ชนะคตองประดพดม
ชกถอบถถถการณ
คมะคตประเทศฐาน
อภิเษามครไกร

๑ แง่ดักษณดา

วัชชีบุระไก

๑ บัดนี้ดีก็แตก

ไม่เห็นสหกัน

๑ โอกาสเหมาะสมัย

นี้หากมิจะหา

๑ ขบเขมรบรรพาท

ชาติพพลพิ

ณะว่ากษัตริย์ใน

วณะหัดดลอดกัน

คณะ แผกแฉะแยกพรรค

ทะเล่มอนเล่มอมมา

ขณะไหนประหนึ่งควรา

กับได้สะดวกดี

พยุหยาตรเล็ดจกร

รียยุทชโดยไว ข

๑ สุรางคนางค์ ข

๑๑ บพิตรอชา

ชะวัฏไกร

พระราชหทัย

บเปรียบบปาน

๑ พระเฉยประภาษ

บัดประธาน

พดทหาร

ประดังประดา

คดัดคุรา

ดัดบณค้ำค้น

ชปรีติไถ

กะมุขอมาศย์

ครระเตรียมสกันธิ์

ดมรรถชาญ

๑ สระพริบสระพรั้ง

ณซ้ายและขวา

ก็ตรวจก็ตรา

ดีมากประมาณ

ณหน้าและหลัง

ละหมู่ละหมวด

ประมวญกะมา

๑ นิภายสระเบี่ยง

พโตปการ

ทะธรรพะการ

กะเวียรกระตม

ก็พอกก็เพียง

และลัดถกถัน

จะยุทชราญ

๑ ประชุมพยุห์

กระหิ่มนิยม

มนาทิรม

มิต้อวิป

กระเกริกกระกร

ละด้นดง่า

บขามระทม

๑ ส่มาณส่มัศร

จะรบศัตร

พระจุพภูว

พระเกียรติไท

ระเวียงและรัก

ต้นของพระคุณ

พิชัยลช

๑ จะดีจะงาม

เพราะเข้าส่นาม

ประยูทธไกร

เหมาะนามทหาร

ละคร้านไฉน

และส่นกะใจ

บุรุษสมัญญ์

๑ ก็ให้และยัก

ประหวัฐรู้คะคิก

ประกวดประชัน

ณท้องพระदान

ประมาณอนันต์

อเนกะสรว

พระเตรียมครระไล

๗

๑ โद्यก ฉันท์ ๗

๑ ประดุยกษมุหุตต์

ทินอุตตมไกร

รณรงควิไช

ย^{๑๔}ติถ์คุระยาม

๑ ทิขพฤตมิบุโร

หิตโกวิทพราหมณ

ก็ประกอบกิจตาม

นิติไธยะพิช

๑ ทะนุเพื่ออภิมาง

กลด่งเควระห์ทวั

สิริวิษณนกร

ชะเผด็จดัดกร

๑ บุรพัตนหตัมย

ดุอุทัยรวีวร

นฤนาทอติศร

ชเลตัจจระส่นาน

^{๑๔} วิไชว ที่ถูกเป็นวิชัย แต่ในที่นี้ต้องการละหุที่ ๒

๑ วรองค์อภิมันท์	ศุภสัตว์รพะประการ
คุจขัตติย์บุราณ	รณยุทธนิยม
๑ พระเล่ห์จรรยยา	บทคดาอนุกรม
วิตะเกษชยะชม	พลพฤษทนิกร ฯ

๑ ละบั้ง ฯ

๑๖ เหมิตต์เชษฐวิหิตุตร	รอปอบวร
มุกตต์อุตตมศักดิ์	
๑ ให้ฆาตฆ้องชัยมงคล	คำรบด้ามหน
เฉลิมพระฤกษ์เบิกขง	
๑ ทุ่มอินทเทวีเร่งคง	คาบถาถ้วนตง
มะโหระทึกกรึกโครม	
๑ คุรียงคตณตรีนี้ประโคม	สังข์แตรแซ่โหม
กระหึ่มด้นนบรрд่าน	
๑ ราชามาครภูมิบาด	เถลิงหลังคชาธาร
ประเสริฐสูง่างามทรง	
๑ คุวรขัตติยยานนรขง	เพ็ญพาหนาด้น้องค์
สหัสสนัยน์ไคปาน	
๑ คุรบเต็มเครื่องตงหลังด้าว	กูปแพรแดงถาน
ถรถ้วนนบรเจตเนตณัน	

สามัคคีเภท คำฉันท์

๓๕

๑ โอภาสอาภรณ์อัศรินทร์
ก็เลิศก็ล้ำด้ายอง	คชลักษณ์นับดินชน
๑ แพร้ว ๆ พราย ๆ ซ้ายกรอง
หงษ์ผู้พรรณสรวรรค	ก้องดังดาวดวทอง
๑ สองพดุกดุกดัยเดอยด
และปกขนของชองหาง	ดาตพัศตรวิคคน
๑ งวงเสยเงยเคี้ยวซ้ายพดาง
ส่งอำดำดำดัง	เทอดทนต์ท่าทาง
๑ ขุนคอกชคุมกุมอ้ง
ขุนควาญประจำตำรับ	กุดกรายท่ายยัง
๑ เครื่องสูงครบสรรพอันมี
พยุหบาตรยาตรา	ตามบุรพประเพณี
๑ จาตุรงค์กะแค้นยี่เสนา
ตดอดตะดังแดดาน	เนื่องสุดด้ายดา
๑ ขุนคชชินคชชินชาญ
ละตัวกำแหงแข่งขัน	คุมพดคชดาร์
๑ เคยเค็กเข้าคึกอีกครัน
คำนับระดูจืดือดดาต	เลี้ยงเพรียกเวียกมัน

- ๑ ขวามเรียงด้วยเครื่องขลังการ นายขอหมอลาญ
กษัตริย์ดำเนิร
- ๑ พดหัยพิศเห็นเช่นเหิร หาวเหาะเหาะเหิร
เตาะเตอนักเตนคณชอย
- ๑ ต่างตัวดัดโตดโตดถอย เจริ่งเด่นแผ่นคอย
จะควบประกวอดพด
- ๑ ด้กายฝ่ายแซมแกมขน ตำบลต่างปน
กระเดี้ยวเหล้าเหลื่องแดงพรวณ
- ๑ ไล่ภาอัศวารณั้สรพ คอบหน้าพรวาร
- ๑ ณะเด่นคำกถากาญจน์มณี
- ๑ ยาบย้อยห้อยพุดดี ขลุ่ลมกรวมดี
สะคาดกนกแนมเกตา
- ๑ สายถือสายง่องถ้องเพรา คด้องล่อคสายเหา
งามท่งพระนังโกตนาอน
- ๑ ขุนอัศวอาคมไโฮไพบาร รำทวนเทิดปาน
ประหนึ่งจะโถมโถมแทง
- ๑ ต่างขับและชี้เข้มแข็ง ควงดั้ด้าแดง
คุรงควิชโรมรณ

สามัคคีเภท คำฉันท์

๔๑

๑ คาชคารากร้าล้ำพด	บทจร อนนต์
อเนกคะแนนคณินา	
๑ ปลุกเสกเจชยันต์ว่านยา	อาคมคาถา
ประสิทธิ์ขลังทั้งกาย	
๑ ^ห เดื่อผำด้ารพัตร์จัดหลาย	หมู่หมวดมากมาย
ก็หมายจะอย่างต่างกัน	
๑ แร่หัตถ์กวดักแกว่งซึ่งสัตว์รพ	สัตว์ตราวุธอัน
ระวาวระวาวชาวคม	
๑ พลรทแห่งด้นควรรชม	แอกงอนอ่อนดม
ส่งาประกอบคุมก	
๑ เติ่งตังลิ่วล้วยชวยชง	ชายโปกชวณบง
ระดับตระริ้วปลิวปลาย	
๑ ^ฝ บนไฟไต้ล้อเลื่อนราย	หามตากมากหลาย
และดูกระสุนดินดำ	
๑ พร้อมสัตว์รพกองทัพโดยดำ	ด้นควรรชม
ระย้อยของเขงยด	
๑ ^ค เค็ดอนคตายพดนิกายสถ	เต็มสองฟากสถ
ชุกโชด ฝด้นคัพพัฟง	

- ๑ เดี๋ยงตำรวจระวังก้องดัง เดี๋ยงโกณฑเคื่อนพะนัง
 และเดี๋ยงพยุห์โยชิต
 ๑ เดี๋ยงแซ่ตั้งคัคคิตตัส พาทย์กุดของฆ้องตัส
 ดิกัมปนาทหวาดไหว
 ๑ ผดกัณฐ์มดกัณฐ์มกัณฐ์ไป บานพินแผ่นไผท
 ทำตายถล่มจมเอียง
 ๑ ออกจากราชคฤห์เขตต์เวียง มุงแคว้นแดนเขียง
 วัชชีประชิดชิงชัย

๑ กมล นันท์ ข

- ๑๒ ๑ อนุมคคกรัชา พดกดากระคด้าไป
 ณะระหว่างวนาถัย ณะเกาะทุ่งและนาเนิน
 ๑ อนุจรดิชระเขา บระเต้าวิถ์เกิน
 ระยะทางสี่ไกลเกิน ก็กระคด้อยกระไคคดา
 ๑ ฝิระกาทมขณัน คิกระอันรวี่สา
 หสระว่อนและอ่อนกา ยลกันรพหุดหาญ
 ๑ กัณฐ์บมิวัคเออ ขุระเพื่อสบายบาน
 พดปรีดีดำราญ สู่ชะพอกก็ค่อไป
 ๑ สู่รียงคสายันห์ ฝิจะคั้นจะเคิรวิน
 พนะยากก็อาคัย นิทระแรมระวงกัน

๑ บุรพณห์เพลา

จรดอวณารัญ

๑ เพราะประสงค์จะปลุกกถา

บระฮิตระอาไศ

๑ กิจะสรพรพท่งหลาย

อุระไพรจะดำเค็ญ

๑ กิจะมีกะใจรัก

อิหุมุวิบุใน

๑ จระโดยอนันตร

อุกระท่งนทิดด

๑ รุระจำจะต้องข้าม

พลไกรครวะไธบรร

อุกักศากัซบัสัญ

ญปถานุกรมไป

อุปการะเอาใจ

ขณะเมื่อมิจำเป็น

มนะนายตระหนักเห็น

และจะควรวิญญูไฉน

คิสมักรและชิงชัย

รณภูมิเต็มพล

และระรอนระแรมจน

คิวิตติละชอบกัน

ชลยาครพยุหัชชี

อุวิสาธาณี

๗

๑ วิชขุมมาลา นันท์ ๗

๑ ข้าวเค็กเอ็กอิง

ในหม่มผู้คน

แทบทุกถิ่นหมด

ออกฉ้นขวัญหนี

ทราบถึงบัดด

ชาวเวธาด

ชนบทบุรี

หวาดกลัวทั่วไป

๑ ตันตาหน้าเผือด

หลบตหน้าตาย

ชุกครอกชอกครว

เขาดงพงไพร

๑ เหลือจักห้ามปราม

พันหัวหน้าราษฎร

หาเรือแก่กัน

จักไม่ให้พด

๑ จึ่งให้ตักถอง

แจ่งข้าวไพร

เพื่อหมุ่มม

ชุมหมุ่มมยา

๑ ราชาดิจนวิ

อันนิกจำนง

ต่างองค์ดำรัส

ใครเป็นใหญ่ใคร

หมดเด็ดตั้งนกาย

วุ่นวันพรันใจ

ซ่อนตัวแตกภัย

ทั้งย่านบ้านตน

ชาวคามถ่าดาต

ขุนด่านด่าบด

คิดฝันผ่อนปรน

มาคชข้ามมา

บ่าวร้องทนต์

รุกเบียดพิฆา

วิชชอาณา

บ้องกันฉันใด

ไปมีตักองค์

เพื่อจักเสด็จไป

เรียกนัดทำไม

กล้าหาญเห็นดี

๑ เจริญเทอญท่านต้อง

ปรึกษาปราชัย

ส่วนเราแต่ไช้

ใจอย่างผู้รัก

๑ ต่างทรงดำแดง

สามัคคีชาติ

ภูมิศรัทธา

บ่มนุมนุสमान

ชัดซึ้งซ้อไหน

ตามเรื่อตามที

เป็นใหญ่ยังมี

รุกปราศอาหาญ

ความแข็งอำนาจ

แก่งแย่งโดยมาน

วัชชีรัฐบาล

แม้แต่ดักองค์

๗

๑ อินทวิเชียร นันท์ ๗

๑ ปิ่นเขตคัมภรชัต

ยังทัพประทับตรง

๑ ภูธรธง์เกิด

แห่งราชวัชชี

๑ เนยดูบุรุษรัก

ฤกิตจะตอบแทน

๑ นิงเจียบตั้งบงำ

ปรากฏประหนึ่งโน

๑ แน่โดยมิพักสง

ท่านวิธัสการจน

คิยรัชชาธรง

นคเรศวิธัต

พิเคราะห์เหตุณานี้

ขณะเคิกประชิดแดน

ตะมินิกจะเกรงแถน

รณทัพระงับภัย

บมิทำประการใด

บุระว้างแถะร้างคน

สยะคงกระทบกด

ถูกระหนัณดตา

- ๑ ภัณฑพัทธธมมค
ชาวฉฉฉฉฉฉ
๑ ถูกช้างประดาทา
หมุนเด่นสนุกโฉน
๑ ครวดีสการแสง
บันบวบเหต้อหตอ
๒ ครันทรงพระปรารภ
ชานาณิกายสรว
๑ เร่งทำอุพุมเว
เพื่อข้ามนทีชาร
๑ เขารับพระบัณฑูร
ภาโรปกครองคณ
๑ จอมนาถพระยาตรา
โดยแพและพ่วงบัน
๑ จันทมคพหตเนื่อง
ชนฝั่งฉฉฉฉ
- คิยพรวคพระราชา
ระจะพ้องอนัตถภัย
รกะกาตะขว้างไป
คุดกันฉฉฉฉฉ
กตเหยียดดีพอ
จะมีร้าวมิรานกัน
ชุระจบขจิงบัญญัติ
พระทกถวาทหารหาญ
พุดะเนกะเกณท์การ
จระเข้านครบรร
อติศุริยบัคค์ร
ทิวะรุ่งสฤทธิพลัน
พยุหาธิทัพฉฉฉ
พลข้ามฉฉฉฉ
พิศเนื่องฉฉฉฉ
ฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

- ๑ ภัณฑพัทธสมัค
ชาวดิจฉวี่ฉา
กียพรวรคพระราชา
ระจะพังอนัตถักภย
- ๑ ถูกช้างประดาทา
หมุนเด่นสนุกไฉน
รกระกาดะขว้างไป
ตุจกันฉะนั้นหนอ
- ๑ ครว้ดัสการแด่
บันบวนบเหลือหุดอ
กถเหยยุดีพอ
จะมีร้าวมีรานกัน
- ๑ ครั้นทรงพระปรารภ
ชานายนิกายสรว
ชุระจบขจึ่งบัญญัติ
พระทแถ้วทหารหาญ
- ๑ เร่งทำอุพุมเว
เพื่อข้ามนทีธาร
พุคะเนกะเกณทัถการ
จระเข้นครบร
- ๑ เขารับพระบัณฑูร
ภาโรปกครองคือน
อติศุริยบัตศร
ทิวะรุ่งสฤทธิพลัน
- ๑ จอมนาถพระยาตรา
โดยแพและพ่วงบัน
พยุหาธิทัพนันท์
พลข้ามฉนคองคา
- ๑ จนหมดคพหุดเนื่อง
ชนฝั่งฉวี่ฉา
พิศเนื่องฉนัคคตา
ดิบุเรศสะควกดา

สามัคคีเภท คำฉันท์

๔๓

๑ จิตรปทา ฉันทน์ ฯ

๑ นาครักษา

เห็นวิปยุ

ข้ามติรชด

มุ่งจะทะลาย

๑ ต่างก็ตระหนก

คืบมามีเงื

ทวนบุรคา

เลี้ยงอดวต

๑ สรรพปลกต

ครอมจิต ๑๕ ภั

บางคนระอา

ยังมีกระไร

๑ ควรบริบาท

ด้านประทะกัน

ชัตติยรา

คำวิจะขอ

นิวิธาด์

พดมากมาย

กฤฬนุหมาย

พระนครคน

มนะอกเต็น

ตะตู่คน

มะจาดำจ

อดเวงไป

มุขมนตร

รุกระเภทภัย

ทระปราช์รีย

ชณะนทนอ

พระทวารม

อริก่อนพอ

ชดถารอ

วรโองการ

๑ ทรงครีไฉน

โดยนยะคำ

เสวกระผอง

อาณัติปาน

๑ ศัพทอุโฆษ

ดิฉนวิตัว

ต่างชกัณเณย

ไทม์อินัง

๑ ต่างกับคลด

แม่พระทวาร

รอบทิศด้าน

เห็นนระโหน

ก็จะไต้ทำ

วัธฎาบาด

ก็เคาะกลดองชวน

ตุจกตองพัง

ประตุไธศท้าว

ชณะทรงพัง

๑ ดะระเดยดัง

ชุระกับใคร

นธภาคาร

บุระทัวไป

และทวารใด

ดีจะมีตม

๑ สัททูลลวิกกีฬิต ฉันทน์ ข

๑ จอมทัพมาครราชรู้ชยาตพยุหกร

ชาตุวิธาด

นคร

๑ โดยทางอันพระทวารเปิดนรนิกร

ฤาจะต่ออรอน

อะไร

๑ เบื้องนั้นท่านครูผู้สั่งการทิศก็ไป

นำทัพขเนนทร์ไท

มคธ

สามัคคีเภท คำฉันท์

५६

๑. เข้าปราบปลิวฉวยตักยรรยงขุนบท

๕
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร

และโดย

๑ ใบปกตของจะกระเถินขึ้นกายพุดโรย

แรงเปิดของระตมโปรบ

บ่วงยุทธ์

๑) ภาวะขาดแคลนอาหารและน้ำ

คิมเชคคัมเรคคัม

เมล็ด

๑) เรืองตนยกตกเตียงตอบพระนาง

ภาษาติดขัดเล็กน้อย

ประสงค์

๑) ประสงค์เป็นคดีชั้นทนายความจริง

จับข้อประโยชนตรง

ครุฑ

१

๑ อินทรวชิร ฉบับที่ ๗

๓๗
๑๐ **อนภพตว**

ชัชชาติ สิทธิพันธุ์

ได้ถูกควบคุม

๑๑๖๖:๒๕๕๕:๒๖๖๖

© 1997 WILEY

วรวาทวชช

นางสาว พนิดา

บทกวีพม่าคันทนา

๑ เขียนหนังสือราชการ

ขณะแตกแต่ละต่างมา

กษัตริย์สุริยมาณฑล

หลักสูตรฝึกอบรม

๑ แยกพรรคสมรรคนิน

ขาดญาณพิจารณาไตรของ

๑ เชื้ออรรถยุบดเขา

เหตุหากรรมมากเมื่อ

๑ จึ่งควดประการหา

เดี่ยแดนไผทศุณย์

๑ ควรขมนิยมจัด

เป็นเอกอุบายงาม

๑ พุทธาทิบันฑิต

รภัสรรเสริญสา

๑ ว่าอาจจะชวยผา

ดั่งต้นหมื่นตน

๑ หมู่ใดมิสามัค

ไปปราศนิราสรอน

๑ พร้อมเพรียงประเสริฐครัน

ผู้หวังเจริญตน

ทณะต้นบปรองตอง
ศรมลักประจักษ์เจือ

รณะเล่าก้ง่ายเหลือ

คติโมหะเป็นมุต

ยณภาวะอาตุร

ภิตศัพพะ^{๑๖} เดื่อนนาม

ครุวิธสังการพราหมณ์

กตงำกระทำมา

พิเคราะห์คิดพินิจปรา

ขุสมัคคภาพผต

สุกภาวะมาตต

บนิราสนิวันตร

คยพรรคสโมสร

คุณะไรไ้ในตต

เพราะฉะนั้นแหละบุคคล

ชื้อเกี่ยวข้องระหมู่เขา

๑ พังหมายสมัครเป็น

พระทนต์ตัวเรา

๑. ควรยกประโยชน์

ตบ้างแต่กตมเกิดยว

๑ ยังกิฏฐิมาณหย่อน

อาร์มมีหมอง

๑ ตาภผดส์กตบรร

ตามน้อยแต่มากใจ

๑ พังมารยาทยึด

วอญษยอัน

๑ ตงนณณหมโต

พร้อมเพรียงนพทชน

๑ หวังเทอญมิต้องสง

ซึ่งตู่เกษมสันต์

๑ ใครเล่าจะสำมารก

หักดังบแหดกตาญ

มุขเป็นประธานเขา

บมิเห็นฉ่ายเตียว

นระอันก็แต่เหตยว

มิตรภาพผดงครอง

ทมะผ่อนผจงจอง

มนะเมื่อจะทำใด

ดกบันก็แบ่งไป

๑๓ เที่ยงนิยมนธรรม

สัประพุดตังจนพรวค

อุปเนทไมตรี

ฉิบไรสมัครคม

รวีวาทระแวงกัน

สยะคงประสพพลัน

หิตะกอบทวิการ

๑๔ อาจรรานหาญ

กเพราะพร้อมเพรียงกัน

๑๓ บุติ คือ บุตติ หรือ บุกติ

๑๔ จิต คือ จิตต์

๑ บัวยกถ้าวอะไรผู้
 ฤๅสรวรพลัดวอัน

๑ แม้มากถึงไม้

มัดกำกระนั้นปอง

๑ เหล่าไหนผิไมตรี

กิจใดจะชวายชวน

๑ อย่าปรารภนาหวัง

มวตมาอุบัติบรร

๑ ปวงทุกขพิบัติสรว

แม้ปราศนิยมนปรี

๑ ควรชนประชุมเช่น

สามัคคีปรารม

๑ ไข่มุกให้

เนื่องเพื่อกิจ โยจึง

๑ ไข่มุกให้

เนื่องเพื่อกิจ โยจึง

นระสูงประเสริฐครัน

ณะเพาจะมีชีวิตของ

ผิจะใครจะใคร่ของ

พดะหักก็เต็มทน

๑ สละถณหมั่น

บมพร้อมมีเพรียงกัน

๑ สู่ขะทงเจริญอน

๑ ฤๅชนบได้

พภยันตรายก

๑ ภิประสงคักคง สัม

๑ คณะเป็นสมาคม

๑ ภนิพัทธว้าง

๑ ผิจะมีก็คำนึง

๑ จระประสงคักคง สัม

๑ จระประสงคักคง สัม

๑ ฉะบัง ฯ

๑ พรวาพรรณนฉันทพากย์ โดยใจ เพียรจบตามนัย

๑ นิทานบุราณเป็นประวัติ

๑ นามสฤๅษณ์นายชิต บุรทัต

๑ กถาณบุรพมุตม์

๑ เชตงเนตยเผยยัคถ

สามัคคีเภท คำฉันท์

๕๓

- ๑ ไว้ปากไว้วากย์วาที ไว้วงศ์วงศ์
ไว้เกียรติและไว้นามกร
- ๑ ไว้เฉลิมเสริมศรีพระนคร คือพิทย่างกรณ
พิเศษประดับสรรพงาม
- ๑ เขียนกิตติคดีต่อเต็มความ คั่นคว่ำพยายาม
ดะบทดะบาทอาจเห็น
- ๑ นันทพากย์ยากถ้าจำเคญ ถ้อยคำจำเ็น
เพราะศัพท์บังคับหนักเบา
- ๑ โปรดได้อภัยผู้เยาว์ ้วยหย่อนอ่อนเชาวน์
มิใช่จะแต่งแข่งขัน
- ๑ อาศัยใจชอบเชิงประพันธ์ งานอันพันอัน
จะอ้างกว้างเวด
- ๑ จำเนียรแต่เพียรอุทิศ หะพจน์พรรณา
สัมฤทธิ์ด้วยจิตต์จงพณ
- ๑ ฝากไว้ในหน้าแห่งบรรณ บอกเชื้อเชิญสรรพ
สุภาพมหาชนชม
- ๑ สถิตเสถียรเทียรธกาดนิม สรรเสริญเทอญดม
ประสาทรพรพาจา

๕๔

สามัคคีเภท คำฉันท์

๑. ขอรุ่งอิฏฐุผลนันทนา

เนื่องมาคปรารภนา

ผู้พิจารณาอ่านฟัง

๗๗

๑ จบบริบูรณ์ ฯ

